

mirum si saevitiam regis in semetipsam magnanimiter pertulit, quae tam fortiter eam potuit et in filiis sustinere. Vere beata mulier, atque omnium prosequenda praeconiis, quam pro fide Dei sui, et in occasibus filiorum, nulla carnis fregit affectio, et a tormentis proprii corporis nec sexus revocare potuit, nec senecta.

Haec ergo sunt, carissimi, diei hujus gaudia votiva fidelium: haec semper beato Eusebio et gloriossimis Machabaeis exhibeamus obsequia: quos in aeternum regnum tempus quidem diversum, sed fides eadem et dies una provexit.

XX.

JULIANUS POMERIUS.

[*Lib. de Vita contemplativa III, c. 16 seq.*]

Virtutum cardinalium expositio.

1. Jam qualiter unaquaeque virtus possit acquiri, breviter disseramus.

Omnis sancta virtus res est divina, incorporea prorsus atque mundissima: quam mentes inquinatae non inquinant, sed ipsa inquinatas enaculat; cujus participatione formantur informia, suscitantur mortua, sanantur infirma, corriguntur prava, reconciliantur adversa [1]. Hanc non habet nisi Deus, et is cui dederit Deus: quae in animo habitat, sed animam corpusque sanctificat; ad quam nullus accedit invitus [2], quam nullus amittit, nisi propria voluntate deceptus. Nemo eam sibi conferre potest, cum possit auferre; alteri autem

(1) Virtutum exempla, per earum effectus, in vita D. N. J. Christi Apostolorum sanctorumque nominantur.

(2) Hoc est christianismi disciplinarum fundamentum; cum non existeret in nobis virtutem aliquam, nisi per gratiam et liberum arbitrium. ideo Pomerius addit: Nemo eam sibi conferre potest, cum possit auferre (per liberi arbitrii abusum).

nec conferre praevalet [3], nec auferre:

In homine, duarum virtutum oppositarum certamen.

2. Itaque cum talis ac tanta virtus cuilibet inter voluptates suas adhuc marcescenti refulserit, atque ei ad se concupiscendam desiderium salubre commoverit: protinus in animo ejus duarum delectationum contrariarum rixa consurgit; et mentem voluntas, adversum se anceps delectatione divisa, in diversa ducit ac reducit; modo reprehendendo quod elegerat, modo quod reprehenderat eligendo; atque ita in alterutrum latus se cogitationum varietate versantem ipsa velut virtutis ac vitii tepi-

[3] *Melior est valet, pro praevalet in sensu hujus narrationis; praeterea verbum istud, in latinitate pura, non est cum infinitivo.*

da medieta [4] vexat ac lacerat: quoniam quidem quemlibet hominem, donec se in eo quod elegerit certa definitione confirmet, (quamdiu modo non vult quod volebat, modo velle incipit quod nolebat) velut in quodam deliberationis incerte bivio constitutum, discerpit ipsa diversitas voluntatum.

Seductrices carnis inspirationes, et ejus probrosae prolaptiones.

3. Hinc eum virtus admonet suae sa-

[4] *Terminum hoc, est eorum quorum Cicero inventus est, ut in latinitate grecorum philosophorum cogitationes, vertere possit. Vide quod de universo dixit, cap. 7. Vir audeo discere medietates quas Graeci appellant; sed quasi ita dixerit, intelligatur: erit enim planius.*

lutis, et vocat; inde consuetudo vitiosa discedere a se volentem remoratur et revocat, et paulisper a se averso, nec ad virtutem plene converso, usitatae voluptatis admonitione blanditur, et omnes illecebras, quibus olim perditae fruebatur, ostendit. Turpia quoque desideria, quibus vincitur (5), immittit, ac jam poene fastidienti blandum nescio quid molliter inducitur; et supplicat ne praeponat molliora dura, laetis tristia, certis dubia, praesentium voluptati futura; cogitet quam poenale (6) sit atque difficile dulcibus carere deliciis, illecebris renuntiare carnalibus, abstinentiae jugis gravari laboribus, jejuniorum ac vigiliarum continuatone torqueri, certa carnis afflictione prae-

(5) Vincitur [homo ei] immittit vitiosa consuetudo,

(6) Quam poenale, in sensu de, quantum poenam afferens, de verbo poenabilis, in opere Pomeri utitur de poena in omnibus sensibus quos nos substantivo poenae datus.

mium dubiae remunerationis ambire, contra diabolum decipiendi peritum resistendo arma corripere, insidias ejus ac fraudes vigilantis animi cautione vitare; quam denique miserum sit enormitate tantae asperitatis evictum, ac diabolica fraude deceptum, ad repudiata redire, voluptatibus quas abjecerat frui: et omnibus quae incaute, laboriosum suscipiendo propositum, contempserat, delectari.

Arma spirrtuales, per quas anima, suas malas inspiraciones depugnat.

4. His et talibus vitiosa consuetudo dubium sanctae definitionis [7] affigit, Virtus contra quae Continentia nominatur morantem confidenter objurgat, ad delectationes puras castasque delicias, quibus [7] Definitio, id est, determinatio, resolutio.

fructur omnes sui amatores, invitat; offert nudo justitiae vestimentum; illuminato [8] sui apparatus demonstrat ornatum; diffidenti de se protectionis suae promittit auxilium hortatur et provocat ut, definitionis ambiguitate deposita, propositum spirituale suscipiat; perseveraturum se in suscepto labore propositi sui, non sua possibilitate sed Domine miseratione confidat, nec suis viribus, sed gratiae omnipotentis fretus auxilio, contra diabolicas impugnationes victricia arma corripiat; cogitet quanti et quanta potuerunt et possunt (9) quod se posse desperat; unde illi vel illae potue-

[8] Illuminato, *ille qui per fidem illuminatus est. Apparatus, pompa, magnificentia. sicut Cornelius Nepot. de Pausanias duxit: Apparatu regio utebatur, veste Medica. (cap. 3.)*

[9] *Melior est in subjunct. potuerint et possint.*

runt, inde (10) se posse firmiter credat; certa spe spiritalia carnalibus, et terrenis coelestia, et futura praesentibus anteponat.

Frecuenter accidit ut post triumphum in certaminibus adversus carnem habitis, homo in superbiae et mundi vanitatis laqueis cadit.

5. Qui si persuasione ac pulchritudine virtutis illectus, aliquantulum a priore conversatione recesserit, statim ei alia tentatio, contra quam luctetur, occurrit. Nam quem carnalis voluptas superata cœmiserit, mundi vanitas occupabit: sicut nobis illi exemplo sunt, qui delectationem sibi libidinis interdicunt, et ventosae vanitatis licentiam suae voluntati permittunt,

[10] *Unde.....inde, lit. de qua fonte, de ipsa, id est, per ipsa arbitria, seu ipsa media.*

Turpitudini amorum contradicunt, et ambitioni succumbunt: utuntur deliciis ac vestibus accuratis ad luxuriam, comatulis pueris, ac potentibus equis ad pompam, accipitribus ac sagioatis canibus ad venatum, venationibus crebris ad luxum, et ambitiosi apparatus jactantiam necessarium [11.] mentiuntur ornatum.

Plurimi alli vitae spiritualis inimisi, adhuc sunt. Beatus ille qui eos devincerit, et qui cum Deo suo inventus fuerit.

6. Jam [12] ridere effuse, vocem procacibus cachinnis attollere, turpes jocos li-

[11] *Illi mentiunt, id est, mendacem seu falsam persuasionem habent, pompam aparentem non esse nisi equivalentem (ornatus) necessario et imperiose a sua conditione sociale petitum.*

[12] *Jam, frequenter ponitur, cum de alio in alium objectum transitum fit; seu non novum.*

Fatigando, pro usque lacescendo.

benter audire, aliorum poenam suam facere fatigando laetitiam, urbanos quosque, quamvis turpes, explere deliciis, serios necessariis indigentes abjicere, domos amplissimas et ornatas extruere, facultates suas indesinenter augere, alienis pervadendis, si possibilitas patiatur, inhiare, non rem cupiditatis, sed nescio cujus utilitatis existimant: ut illa quae dixi vel alia multa similia, non solum libenter exerceant, sed etiam hinc eos (13) objurgantes irrideant, ineptire credentes illos qui licita et usitata nobilibus crimine ambitionis infament. Sed qui hoc quoque malum divinitus adjutus evicerit, et, spiritalis continentiae viribus fultus, omnia quibus potest a perfectione retardari, calcaverit; mentem suam sancte virtuti, studio bonae voluntatis

[13.] *Eos, seu ipsos. Objurgantes est subjectum.*

inclinat tunc delectabiliter ac devote nutus omnes reginae virtutis in se regnantis observat: ac sic cum Deo unus spiritus factus, nihil aliud agit semper aut cogitat, nisi undè clarior aut nobilior fiat, et oblectationes vitiorum omnium puris delectationibus vincat.

Quatuor virtutes cardinales. Probationes, de numeri quattuor perfectione.

7. Videamus nunc an vera sit philosophorum illa sententia, qua quattuor virtutes, velut quosdam virtutum omnium fontes, vitia quoque quattuor, velut quasdam origines malorum omnium, definiunt.

Principales quattuor esse virtutes non solum philosophi sentiunt, sed etiam nos-

tri consentiunt. Sed quare quattuor, vel quae sint opera singularum, hoc, Domino illuminante, debemus breviter demonstrare.

Quaternarium numerum perfectioni sacramentum paene nullus ignorat: siquidem totus orbis Oriente et Occidente, Aquilones et Meridie, quattuor determinari partibus sive angelis invenitur; et ipse Adam, qui est humani generis pater, vel generale nomen, quod dicitur homo (14), quattuor literis explicatur. Corpus quoque quattuor elementis exstructum, quaternarii numeri in se continet sacramentum. Ipsius etiam animae quattuor esse affectiones, quibus vel ad bona utimur, vel ad mala, et antiqui subtiliter invenerunt, et eorum inventa probantes posterius susceperunt.

(14.) Homo, haec est enim verbi Adam, significatio.

Ipsarum Probationum continuatio. Evidens est, ut per virtutes cardinales, homo perficitur; difficilis est, omnes virtutes particulares, inde provenientes, enumerare.

8. Sed et quattuor flumina quae de paradisi fonte procedunt (16), vel quattuor Evangelia, divini currus rotae quattuor et animalia, alae eorum quattuor ac facies (17), dignitatem numeri hujus abunde comendant: et ideo virtutes istae, quae tantum continent perfectionis in numero, sollicite considerare debemus quantam sanctitatem conferant animo christiano, et quam nihil perfectiones usquam sit, quod in istis virtutibus non sit. Nam si facit in istis virtutibus temperantem, prudentia prudentem, justitia justum, fortitudo fortem;

(16.) Vide gen, 11. 10 et seq.

(17.) In Ezechielii visione. C. I.....5.

eo qui temperanter, juste et prudenter agit, ac fortiter, nescio qui possit esse perfectius. Itaque difficile quidem est nomina virtutum, quae ex illis quattuor, quas principales diximus, oriuntur, ostendere; sed cum proprietates et actus earum cooperint aperiri, ex ipsis affectionibus (18) singularum, quae virtutes ex quibus (19) existant, forsitan apparebit.

Virtutes omnes donum Dei sunt; quarum ipse Deus, fons et essentia est.

9. Verumtamen hoc imprimis nosse et tenere debemus, quod istae quattuor virtu-

(18.) *Affectio, est dispositio qua anima, per unamquamquam earum virtutum, posita est. Modus quo quisque afficit animum.*

(19.) *Latine et grece loquendo, reunire posunt in unam phrasem, duas Propositiones interrogativas.*

tes, vel omnes quae ex illis existunt (20), dona sint Dei; et quod nullos eas habet, habuit aut habebit, nisi cui Deus, qui est omnium virtutum proprietas (21) et origo, contulerit: quoniam quicumque, quoquamque tempore, in quacumque gente in Deum credentes ex fide vixerunt, illius dono temperantes ac prudentes, iusti ac fortes fieri utique potuerunt; qui autem nescientes Deum, vel etiam blasphemantes, sine fide vixerunt, nihil earum virtutum a Deo accipere vel habere potuisse credendi sunt.

Prima virtus cardinalis: Temperantia, hujus virtutes effectus.

10. Sed jam videamus quae sit proprietas singularum. Temperantia tempe-

(20.) *Surgissent, talis est enim significatio de existere.*

(21.) *Proprietas, philosophice loquendo est essentia.*

rantem, facit, abstinentem parcum sobrium, moderatum, pudicum, tacitum, serium, verecundum. Haec virtus si in animo habitat, libidinis frenat, affectus temperat, desideria sancta multiplicat, vitiosa castigat, omnia intra nos confusa ordinat, ordinata corroborat, cogitationes pravas removet, inserit sanctas, ignem libidinosae voluptatis exstinguit, animi teporem desiderio futurae remunerationis accendit, mentem placida tranquillitate componit, et tutam semper ab omni vitiorum tempestate defendit. Temperantia intemperantiam nostram ad honestum modum redigit in cibo ipso vel potu, ut contenti simus apposis: ne poscamos impudenter quod aut ille qui positur (22) forte non habeat; aut alius, quod desiderio nostro placeat, offendant, aut gulae nostrae intempe-

(22.) *Poscor aliquid, est hellenismum, propositur á me.*

198 VIRTUTUM CARDINALIUM EXPOSITIO
rans appetitus appareat; nec iudicemus
eos qui volunt cibus, quos ipsi percipimus,
abstinere; nec eis verecundiam [23] fa-
ciamus, qui ea quibus ipsi abstinemus
forte percipiunt, et Deo gratias agunt: ser-
ti quod satis miserum sit aliquos de cibi
vel potus perceptione damnare, aut nobis
arrogare per abstinentiam sacritatem.

Allii Temperantiae effectus.
Secunda virtus cardinalis: For-
titude. Eorum qui tantum
in apparientia, hanc virtutem
habent.

11. Temperantiae est quod reverentiam
senioribus exhibemus, aequales germani-
tus [24] honoramus, junioribus gratiam

[23.] *Minus fors quam pudorem.*

[24.] *Archaisimum: tamquam germanos
fratres.*

(25) paternae dilectionis impedimus; quod
praestamus loquenti seniore silentium,
quod ipsis ad loquendum loquendum praes-
tolamur imperium, quod non attollimus
immoderatum in colloctionibus sonum,
quod risui prorunpere non permittimus in
cachinnum, quod nulli detrahimus, nec de-
trahentes aequanimiter sustinemus: scien-
tes quod tam illi qui detrahunt, quam illi
qui detrahentibus acquiescunt., vanitatis
morbo corrupti sunt: quia ad hoc alios vi-
les videri volunt, ut se commendent eorum
comparatione quos carpunt, et videantur
ea vitia non habere, quae malitiose in aliis
reprehendunt: quod malum temperantia
tollit; cui qui servire voluerit, non quod
reprehendat in fratribus, sed unde Deum
laudet attendit. Ac per hoc ipsius tem-
perantiae est, quod non solum temperantes

(25.) *Benefactus.*

in omnium membrorum officiis sumus, sed etiam quod omnia libenter, quae nos moderatos ac sobrios faciunt, observamus.

Sed de temperantia haec dicta sufficiant, ut et de fortitudine disseramus.

Verum Fortitudinis character.

12. Animi fortitudo ea debet intelligi, quae non solum diversis pulsata molestis inconcusa permaneant, sed etiam nullis voluptatum illecebris resoluta succumbat. Alioquin, si impetus (26) quidem molorum saevientum frangat, si calamitatibus quibuslibet impactis (27) obsistat, si

(26.) *Acusativum.*

(27.) De impingo. *Seva, neutrum, loco substantivi. Seva injuriarum, in sensu de Sevas injurias forma est loquendi, quem Tacitus, sequebat frequenter: lubrica paludum, edita montium profunda silvarum, subjecta vallium, etc.*

inter injuriarum saeva, inter procellas agentium pressurarum, inter inimicitias ac damna praesentia, atque multimodas persecutiones infatigata persistat, et tamen de ipsa se adversariorum sustentia [28] jactet, nec de dono Dei, quo illustratur, exsultet, sed carnaliter se de vulgi favore, quo praedicatur, oblectet; plusque gaudeat ex eo quod laudatur, quam ex eo quod habet unde laudetur; et per hoc humanam laudem divinis numeribus anteponat: quis dubitet hanc animi intentionem [29] virtutem dici non posse? Quae si virtus esset, fortiter etiam blandimentis talibus repugnaret; nec acquiesceret mollibus quae [30] adjuvante Domino, dura quaeque vel as-

[28.] *Sustinentia [fors ad agretiones sustineudas.....] verbum novum est in latinitate, formatum de abstinentia.*

[29.] *Intentio, Contentio, Animi robur aliquem sustinens.*

[30.] *Alibi legitur, miseranda.*

pera superasset. Quosdam namque in-
insuperabiles a speris passionibus facit
mundi cupiditas: in quibus non patientia
laudanda est sed miranda [31] duritia.

Sensationes et operationes quas haec virtus inspirat.

13. Eos vero quos ad tolerantium passio-
num fortes Dei charitas reddit, nulla de-
lectatio carnis nulla voluptas male blanda
corrumpit: quoniam, si non quid, sed prop-
ter quid patiamur plurimum refert, non in
eis est patientia, qui aequanimiter patien-
tur agentia, sed in eis tantum, quos for-
ter facit sustinere justitia. Denique Domi-
nus non ait, *Beati qui persecutionem pati-
tur*, et tacuit, sed adjecit *propter justitiam*
[32]: ut evidenter ostenderet quod patien-
tiam veram non facit poena, sed causa;

[31.] *Matth, c. 5. v. 10.*

et ideo veatitudinem non persecutionem
patientibus, sed propter justitiam patienti-
bus repromisit. Quod si ita est, superan-
dorum vel superatorum malorum sustinen-
tia tunc est vera patientia, si fuerit justa;
et in eis justa est patientia, quorum nec
doloribus nec voluptatibus sedit mentis
invictae constantia. Sed haec animi for-
titudo ab illo est nobis, cui cum prophe-
ta (33) cantamus, *Fortitudo mea et laudatio
mea Dominus, et factus est mihi in salutem.*
Fortitudo nostra est, quia ita nos contra
omnia vititia invictâ protectione corrobo-
rat, ut animum nostrum nec blanda dis-
solvant, nec adversa dejiciant; et tunc laus
nostra Dominus fit, si non nos de muneribus
Dei, sed divina in nobis cupiamus munera

(33.) *Propheta, David, sic dictum pro-
pter prophetias de Christo, in suis psalmis
traditas.*

praedicari. Nec illi suam possunt jactare virtutem, quibus Dominus factus est in salutem.

Tertia virtus cardinalis: Justitia.

Haec pro fundamento, fidem habet. Fidei effectus.

14. Is ergo cui Dominus est animi fortitudo, nullis carnalibus desideriis cedat, nullis voluptatibus acquiescat, ambitionem ac popularem gloriam vincat. Non eum pecuniae amor addicat (34), non acerbitas passionum damnorumque subiciat. Sit illi Deus laus tota, perfecta gloria, dilectio pura, spes certa, securitas firma, possibilitas sana, sanitas incorrupta: ut ei quidquid canalibus placet, in hoc mundo displiceat; quidquid pretiosum videtur esse, vilescat; quidquid nitidum, futurorum contemplatione sordescat; nec ab his quae jam

(34) Addicat sibi, id est, mancipium seu servum faciat.

per gratiam Dei elisit, se patiatür elidi quia et turpis videtur animum ab his vitis vinci quae vicerat; et nihil ei prosit (35) aliqua superasse, si alicui, quod neglexerit superare, subjaceat: quando non illi fortis habere soleat, qui in adeundis laboribus periculisque claruerit, aut frenandis voluptatibus ac domandis institerit; sed ille magnus et sublimis, ille potens atque dignus fortitudinis appellatione censendus est, qui nihil sibi vitii revellare aut dominari permiserit: modo absit ignavia, ne nos id desperemus (36) posse quod possumus absit praesumptio vitiosa, ne nobis hoc quod per Dei gratiam possumus escribamus: quia sive de munere Dei, quo fortes effi-

(35.) Prosit, erit utile, seu posset esse utilem.

(36.) Desesperatio, S. Chrisostomus ait, eam esse armam demoni formidabiliorem adversus Christianum.

cimur, desperemus, sive nos de nostra possibilitate jactemus, idonei ad resistendum vitiis esse non possumus. Et utriusque animi fortitudo tam desperandi ignaviam debet excutere, quam jactantiae contraire.

Ex justitia, equitas seu humanitas promanat.

15. Hactenus de virtute cui nomen est fortitudo. Videamus jam quid etiam justitia nobis afferat in ac vita praesidii, et qualiter ipsa quoque in eorum pectoribus, qui se illi tradiderint, nullis vitiorum valeat impugnationibus superari. Fides enim, quae est justitiae fundamentum, quam nulla bona opera praecedunt, et ex qua omnia bona procedunt, ipsa nos a peccatis omnibus purgat, mentes nostras illuminat, Deo conciliat, et cunctis partisipibus natu-

rae nostrae consociat; spem nobis futurae remunerationis inspirat, auget in nobis virtutes sanctas, ac nos in earum possessione confirmat.

De injustitia culpabiles sumus, si in omnem injustitiam et peccatum, nos vertimus.

16. Ex justitia manat et aequitas, quae nos facit ut omnium necessitates hominum nostras esse dicamus, nec nobis tantum, sed etiam generi humano nos natos esse credamus; et quidquid cuilibet homine nosere potest, tanquam si nobis noceat, evitemus: quia qui homines sumus, nihil humani a nobis alienum putare (37) debemus: siquidem belluarum est

(37.) Pomerius, *hoc celebriorem Terentii vermiculum ponit.*

Homo sum: humani nihil a me alienum puto. Nihil de hoc quod ad hominem seu

sibi vivere, nec suas utilitates in commune conferre; a quibus non solum mentis prerogativa, sed etiam servata juris aequalitate distamus, si nos in omnium commodis vel incommodis cogitantes (38), sicut nostris utilitatibus, ita omnium sociorum naturae nostrae (39) vivamus. Deinde si invicem persequi, lacerare, vel perdere, feratum est proprium, quis dubitet excellentiae humanae competere, ut se alteru-

humanitatem pertinet; reprehensibile est quod ab aliquibus hoc vers. tanquam proverbium circum feratur, in quo nihil humani, aliqua fragilitate intelligatur. Per hanc falsam acceptationem, sensus seu cogitatio elevans, à Terentio et Pomerio expresus, ad resignationem abjectam exprimeri veniunt.

(38.) *Nos in omnium commodis vel incommodis cogitantes, id est, omnium comoda vel incommoda ad nos ipsos spectare cogitantes.*

(39.) *Repete, utilitatibus.*

trum (40) juvent, instruant, aedificent, et utilitatem communem tamquam propriam curent? Unde datur intelligi quod, qui opprimendis ac decipiendis hominibus homines nati persistunt, in mores ferinos, non naturae, sed vitae mutatione degenerent.

De injustitia culpabiles sumus, si oppositionem non facimus ad injustitiam, et in genere ad peccatum quod coram nobis operatur.

17. Duo sunt injustitiae genera: unum quo injurias irrogamus, alterum quo ab aliis (41) irrogatas, cum possumus, propul-

[40.] *Alterutrum, locutio inpropria illius temporis, seu posita pro alter, alterum, vel inter se.*

[41.] *Ab aliis, ad propulsare, non vero ad irrogatas referendum est.*

210 VIRTUTUM CARDINALIUM EXPOSITIO
sare negligimus. Quodammodo enim nos
opprimimus, quando oppressos, cum defen-
dere possumus ab oppressione, contemi-
mus. Nec mihi aliquid prodest, quod non
circunvenio aliquem neque decipio, si deci-
pi aut circunveniri permitto. Hoc idem
de peccatis debet intelligi: quia si peccan-
tem video, et non solum non arguo, sed et-
iam ei peccanti consentio, participem me
damnationis ejus efficio; et in omnibus pec-
cantibus pecco, quando eos quos scio pec-
casse sive peccare, quadam crudelis animi
malignitate non increpo.

*Earum excusationum refutatio,
per quas, hujus obligationis
dispensatio, quaeritur.*

18. Nec vero audiendi sunt illi qui se
dicunt propterea delinquentes objurgare
non posse, ne eos qui se emendare nolue-

VIRTUTUM CARDINALIUM EXPOSITIO 211
rint, sibi faciant inimicus. Qui dum par-
cunt eorum voluntati, saluti (42) non par-
cunt. At si non ex jactantia, sed ex miseri-
cordia et cum quadam pietate compatientis
animi castigemus, et illi nos sentiant non mi-
nus peccatis suis moveri quam nostris: aut
in bonum statum reformati, nobiscum Deo
gratias agunt; aut, si eos in peccato tenet
adhuc peccandi dulcedo, et salutem suam
nobis curae esse cernentes, malum (43) red-
dere pro bono voluerint; malle debemus
eorum inimicitias, qui noluerint emendari,
contrahere, quam Dei offensam, dum pec-
cantes palpamus, incurrere.

[42.] *Repete eorum.*

[43.] *Supple tamen.*